

**ÖRGÜT ÜYELİĞİ İLE DEĞERLER ARASINDAKİ İLİŞKİ:
SİYASİ PARTİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA¹**

*THE RELATIONSHIP BETWEEN ORGANIZATION MEMBERSHIP AND
VALUES: A RESEARCH ON POLITICAL PARTIES*

Sedef ZEYREKLİ YAŞ*, Serol KARALAR**

*Geliş Tarihi: 06.05.2020
(Received)*

*Kabul Tarihi: 05.11.2020
(Accepted)*

ÖZ: Değer kavramı, sosyal bilimler alanında araştırmaların en çok yapıldığı konuların başında gelmektedir. Bireyleri birbirlerinden farklı kılan bir unsur olan değerler, bu bireylerin sergiledikleri davranışları ve aldıkları kararları etkileyebilmektedir. Oy verilecek partinin seçilmesi de bu kararlardan bir tanesidir. Seçmenler, oy verme sürecinde kendi değerlerine yakın değerlere sahip siyasi partiye yönelmektedirler. Siyasi bir partiye üye olma, bu partiye oy verme ve bu örgüt ile uzun süreli ilişkiler kurma birey ile örgütün ortak değerler etrafında birleşmeleri ile daha mümkün olmaktadır. Bu çalışmada siyasi parti üyesi ve seçmeni olmanın benimsenen değerler üzerindeki etkisinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu amaçla, Edirne merkez ilçede yaşayan toplam 395 seçmen ve parti üyesi üzerinde bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Schwartz Değerler Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler ile yapılan Mann-Whitney U Testi ve lojistik regresyon analizi sonucunda; bir siyasi partiye üye olmanın bireylerin bazı değerlere verdiği önemi arttırdığı belirlenmiştir. Ayrıca değerler ile eğitim düzeyi, yaş, cinsiyet ve siyasi parti değişkenleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişkiler olduğu ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Siyasi parti üyeliği, değerler, Schwartz Değerler Ölçeği.

ABSTRACT: The notion of value is one of the most frequent researched topics in the field of social sciences. Values, which make individuals different from each other, might affect these individuals' behaviors of and decisions. Selection of the political party to be voted is one of these decisions. Voters turn towards a political party with values close to their own in the voting process. Being a member of a political party, voting for this party and establishing long-term relationships with this organization is more possible with the unification of the individual and the organization around common values. In this study, it was aimed to reveal the effect of being a political party member and voter on adopted values. For this purpose, a survey was conducted on 395 voters and party members living in Edirne city centre. Schwartz Values Scale was used in the study. As a result of the Mann-Whitney U Test and logistic regression analysis made with the data obtained; it was determined that being a member of a political party increases the importance that individuals attach to various values. In addition,

¹ Bu çalışmanın birinci yazarı 25.09.2020 tarihinde editör olarak görev yapmaya başlamıştır. Hakem değerlendirme ve yayınlanma sürecine dahil olmamıştır. Çalışma ilgili bölüm editörü, eş editör ve editör yardımcısı tarafından etik kurallar çerçevesinde objektif bir şekilde değerlendirilmiştir.

*Dr.Öğr.Üyesi, Trakya Üniversitesi, sedefyas@trakya.edu.tr, ORCID:0000-0002-7165-5712.

**Dr.Öğr.Üyesi, Trakya Üniversitesi, serolkaralar@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3460-207X.

it was revealed that there are statistically significant relationships between values, and education level, age, gender and political party variables.

Keywords: Political party membership, values, Schwartz Values Survey.

1. GİRİŞ

Değerler, birçok disiplinde araştırmalara konu olmuş kavramlardan bir tanesidir. Bu kavramın, toplum genelinde olduğu gibi örgütsel düzeyde de ele alınmasının gerekli olduğu söylenebilir. Çünkü farklı çevrelerde yetişmiş, kişilik özellikleri birbirlerine kıyasla çeşitli ve benimsemiş oldukları değerler açısından birbirlerinden ayrı bireyler örgütlerde bir arada görev yapmaktadırlar. Kişilerin sahip olduğu değerler ile örgüt kültüründe gelişmiş olan değerler arasında benzerlik olmaması durumunda bu kişilerin örgüte uyum sağlama konusunda sorunlarla karşılaştıkları belirtilebilir.

Sosyal bilimler alanında çalışan araştırmacılar değerlerin insan davranışlarını açıklamada temel bir öneme sahip olduğunu ifade etmektedirler (Acar, Akar ve Baykara Acar, 2016: 98). Değerlerin, bir üniversite dersinin tercih edilmesi veya siyasi partilere oy verilmesi gibi seçim davranışları ile ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur. Bunlar bireylerin, alternatiflerin avantaj ve dezavantajlarını tarttıktan sonra dikkatlice seçtikleri davranış örnekleridir. Bu gibi durumlarda değerler akla gelmekte ve kararları etkilemektedirler (Bardi ve Schwartz, 2003: 1209). İnsanların oy tercihlerinin, kişilik özelliklerinden daha çok kişisel değerler ile belirlendiği bilinmektedir. Çünkü böyle seçimler bilinçli olarak yapılmakta ve tipik olarak derinlemesine düşünülmüş süreçleri gerektirmektedir (Caprara, Schwartz, Capanna, Vecchione ve Barbaranelli, 2006: 5). İnsanlar siyasi konular ile ilgili duygu ve düşüncelerini düzenlemek ve önceliklendirmek, siyasi kararlar almak ve siyaset hakkında iletişim kurmak amacıyla değerleri kullanmaktadırlar (Purko, Schwartz ve Davidov, 2011: 1).

Yetişkin yaşam döngüsünün ilk dönemlerinde geliştirilen ve daha sonra kapsamlı politik kültürün etkisiyle güçlendirilen temel politik değerler ise, zaman içerisinde bireylerin zihinlerinde sürdürülmekte ve kısa vadeli politik güçlerin etkisinde kalmamaktadırlar. Ayrıca temel politik değerlerin oldukça istikrarlı oldukları belirtilebilir (Goren, 2005: 882). Buradan hareketle, siyasi görüşlerin oluşmasına yardımcı olan ve bir siyasi parti üyesi olup olmamayı etkileyebilen değerlerin ön plana çıktıkları belirtilebilir.

Siyasetin toplumun genelini etkilemesi nedeniyle siyasi parti üyeliği, oy verilen parti ve değerlerin birbirleri üzerine etkilerinin incelenmesinin önem taşıdığı düşünülmektedir. Söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin ortaya koyulması amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada öncelikle değer kavramı tanımlanmış, daha sonra değerlerin siyasi tercihlere etkisi üzerinde durulmuş ve son olarak Edirne il merkezinde bulunan siyasi parti üyeleri ile bu partilere oy veren bireylere uygulanan araştırmanın sonuçlarına yer verilmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Değerler, sosyal bilimlerin önde gelen araştırma konularından biri olmuştur. 1910'lu yılların başlarında sosyal değerler ile ilgili çalışmalar ortaya koyan Znaniecki tarafından yazına kazandırılan değer kavramının İngilizce karşılığı olan "value" kelimesi Latince'de "kıymetli olmak" veya "güçlü olmak" anlamına gelen "valare" kökünden türetilmiştir (Znaniecki, 1965: xiii; Erbaş, 2018: 60). Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde ise değer; "*Bir şeyin önemini ortaya koymayı sağlayan somut olmayan ölçü, bir şeyin karşılığı, kıymet*", "*İhtiyaç duyan bir varlık olarak kişinin bir nesne ile ilişkisinde görülen şey*", "*Bir ulus ile ilgili sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel konulardaki maddi ve manevi öğelerin bütünü*" biçiminde çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır (<https://sozluk.gov.tr/>, 27.04.2020). Ayrıca değerler, her birey için önem taşıyan ve bireyi diğerlerinden farklılaştıran unsurlardır (Özgür, 2013: 46).

Değer kavramı; bireysel ve örgütsel analiz düzeyinde de kavramsallaştırılmış ve çözümlenmiştir. Bireysel değerler, kişi açısından değerli ve önemli olan şeyleri ifade etmektedir. Örgütsel değerler ise, örgüt üyeleri tarafından önemli kabul edilen ortak değerler olarak tanımlanabilir (Sezgin, 2006: 558). Dolayısı ile değerlerin yönetim bilimi yazınında da yer aldığı söylenebilir.

Değerler, örgütte çalışanların davranışlarını sınırlandırmakta ve şekillendirmektedir. Örgütün sahip olduğu değerler işgörenlerin örgütsel bağlılık düzeylerini, başarılarını ve yönetimin niteliğini güçlendirmektedir. Ayrıca değerler, örgütte meydana gelen sorunların çözüme ulaştırılmasında ve kültürün gözle görülmeyen içsel yönünün oluşturulmasında etkili olmaktadır (Reyhanoğlu ve Sırkıntıoğlu Yıldırım, 2016: 577). Örgütlere ve işgörelere sağladığı yararlarından hareketle, değer kavramının incelenmesinin önem taşıdığı görülmektedir.

Değerler ile ilgili olarak birçok araştırma yapılmış ve çeşitli teoriler ortaya atılmıştır. Bu teorilerden en çok bilinenlerinden bir tanesi Shalom H. Schwartz'a aittir. Schwartz'ın değer teorisi, çeşitli boyutlar kapsamında yer alan değerlerin benzerlik veya farklılık derecelerini ampirik çalışmalarla açıklamaya çaba gösteren bir teoridir (Korkmaz Devrani, 2010: 54). Bu çalışmada da temel alınan Schwartz'ın teorisinde değerler; insan yaşamına rehberlik eden ve önem dereceleri farklılık gösteren, belirli bir duruma özgü olmayıp tüm durumlara yayılabilen hedefler biçiminde tanımlanmaktadır (Özcan, 2012: 26).

Schwartz, insanların üç evrensel ihtiyacından (biyolojik varlıklar olarak bireysel ihtiyaçlar, düzenli sosyal etkileşimler ve grupların hayatta kalma ile refah ihtiyaçları) yola çıkarak on farklı genel değer tespit etmiştir (Köse, 2016a: 4). Schwartz, yaptığı sınıflandırmada ortaya koyduğu 56 değeri on temel kategoriye ayırmıştır. Daha sonra Schwartz başka bir çalışmasında listedeki değer sayısını 57'ye yükseltmiştir (Erbaş, 2018: 60).

İlk olarak, kültürler arasında en güçlü güvenilirliği gösteren 45 değer maddesi, her bir değer türünü temsil eden değer öğelerinin ortalama önem derecesini

belirleyerek değer türlerini hesaplamak için kullanılmaktadır. Daha sonra değer ifadelerinin tam listesi (57 veya 58 ifade), değerleri analiz ederken ölçek kullanımını kontrol etmek amacıyla bir bireyin ortalamasını hesaplamak için ele alınmaktadır (Schwartz, 12.07.2008).

Tablo 1, Schwartz'ın ortaya koyduğu ve bireylerin; olayları, politikaları ve eylemleri değerlendirmelerine yardım eden değer türlerini göstermektedir.

Tablo 1: Değer Türleri ve Bunları Temsil Eden İfadeler

Değer	Tanım
Güç	İnsanlar ve kaynaklar üzerinde kontrol veya hakimiyet, sosyal statü ve prestij (Sosyal güç, otorite, zenginlik)
Başarı	Sosyal standartlara göre rekabet sergileme yoluyla kişisel başarı (Başarılı, yetenekli, hırslı, etkileyici)
Hazcılık	Zevk ve duygusal doyum (Hayatın tadını çıkarmak)
Uyarılım	Heyecan, yenilik ve hayatta meydan okuma (Cesur, değişken ve heyecan verici bir yaşam)
Özyönelim	Bağımsız düşünme ve eylem seçme, yaratma, keşfetme (Yaratıcılık, özgürlük, bağımsızlık, meraklılık, kendi hedeflerini seçme)
Evrensellik	Tüm insanların ve doğanın refahını anlama, takdir etme, hoş görme ve koruma (Açık fikirlilik, bilgelik, sosyal adalet, eşitlik, barış dolu ve güzelliklerin olduğu bir dünya, doğa ile birleşme, çevreyi koruma)
İyilikseverlik	Sık kişisel temas halinde olunan insanların refahının korunması ve geliştirilmesi (Yardımcı, dürüst, affedici, sadık, sorumlu)
Geleneksellik	Geleneksel kültürün ya da dinin bireylere sağladığı fikirlere saygılı ve bağlı olma, onları kabul etme (Mütevazı, hayattaki payını kabul eden, dindar, geleneğe saygılı, ılımlı)
Uyma	Başkalarını üzecek veya onlara zarar verecek ve sosyal beklentileri veya normları ihlal edecek eylemlerin, eğilimlerin ve dürtülerin kısıtlanması (Nezaket, uysallık, öz disiplin, ebeveynleri ve yaşlıları onurlandırma)
Güvenlik	Emniyet, toplumun, ilişkilerin ve bireyin kendisinin uyumu ve istikrarı (Aile güvenliği, ulusal güvenlik, sosyal düzen, temizlik, iyiliğe karşılık verme)

Kaynak: Bardi, A. ve Schwartz, S. H. (2003). Values and Behavior: Strength and Structure of Relations. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29(10), 1207-1220.

Üzerinde yaşam olan tüm kıtalardaki 60'tan fazla milletten seçilen 200 farklı örneklem ile gerçekleştirilen araştırmaların sonuçları; Tablo 1'de yer verilen 10 değerın ayırt edici özelliklerini ve bu değerler arasındaki ilişkilerin döngüsel yapısını desteklemektedir. Örneğin; yenilik ve değişim arayışı (uyarılım değerleri), nesillerdir saygı duyulan geleneklerin (geleneksellik değerleri) korunmasını zorlaştırmaktadır. Diğer taraftan geleneksellik değerlerine yönelme, uyma değerleri arayışıyla uyum göstermektedir (Schwartz, Melech, Lehmann, Burgess, Harris ve Owens, 2001: 519; 521).

Değer Teorisi'ne göre değerlerin altı temel özelliği şu şekildedir (Schwartz, 2012: 3-4):

-Değerler, etkiye tamamen bağlı inançlardır: Değerler aktif hale geldiklerinde, duygularla kuvvetlenmektedirler. Örneğin; bağımsızlığın kendileri için önemli bir değer olduğu bireyler, bağımsızlıkları tehlikeye girdiğinde uyarılmaktadırlar.

-Değerler, harekete geçmeye yönelten cazip hedeflerdir: Sosyal düzen, adalet ve iyilikseverlik gibi değerleri önemseyen bireyler bu hedeflere ulaşmak için motive olmaktadır.

-Değerler, özel faaliyetler ve durumların ötesine geçmektedirler: Bu özellik, değerleri norm ve tutumlardan ayırmaktadır.

-Değerler, standart veya kriter işlevi görmektedirler: Değerler; faaliyetler, prensipler, insanlar ve olayların seçilmesine ve değerlendirilmesine rehberlik etmektedirler.

-Değerler, diğerlerine kıyasla taşıdıkları öneme göre sıralandırılmaktadırlar: İnsanların değerleri, onları birey olarak karakterize eden bir sıralandırılmış öncelikler sistemi kurulmasını sağlamaktadır.

-Çoklu değerlerin taşıdığı göreceli önem, faaliyete rehberlik etmektedir: Herhangi bir tutum veya davranış bir değerden daha fazlası için anlam taşıyabilmektedir.

Değerler özellikle bize seçenekler sunan ve kendi inançlarımız, ideallerimiz, yönelimlerimiz, doğrularımız, hedeflerimiz, menfaatlerimiz çerçevesinde karar vermemizi bekleyen siyaset ile yakından ilişkilidir (Köse, 2016b: 614). Çünkü kişisel değerler sol/sağ yönelimi, oy kararı, ulusal kimlik ve siyasi ilgi gibi birçok siyasi tercihi etkilemektedir (Druckman ve Lupia, 2016: 19). Örneğin; güç, güvenlik ve başarı sağ görüşlü siyasi partiler ile daha çok ilişkilendirilirken evrensellik, öz-yönelim, uyarılım ve iyilikseverlik değerleri sol görüşteki partiler ile ilişkilendirilmektedir. Diğer taraftan uyma, geleneksellik ve güvenlik değerlerini benimseyen seçmenlerin mutaassıp siyasi partilere yöneldikleri görülmektedir (Farkas, 2018: 4; Van Herk, Schoonees, Groenen ve Van Rosmalen, 2018: 6-7).

Temel siyasi değerler ile kişisel değerler arasındaki ilişki şu şekilde belirtilmektedir (Mair, Rusch ve Hornik, 2014: 2):

- Geleneksel ahlak (Geleneksellik, uyma ve güvenlik)
- Vatansızlık (Güvenlik, uyma ve geleneksellik)
- Yasa ve düzen (Güvenlik, uyma ve geleneksellik)
- Yabancı askeri müdahale (Güvenlik, uyma, geleneksellik, güç)
- Özel girişim (Başarı, güç)
- Eşitlik (Evrensellik, iyilikseverlik)
- İnsan hakları (Evrensellik, özyönelim)
- Mültecilerin kabulü (Evrensellik, iyilikseverlik, özyönelim, uyarılım)

Seçmenler, programı veya imajında o siyasi partiye oy vermenin kişisel değerlerin gerçekleşmesini veya korunmasını sağlayacağını ileri süren partileri tercih etme eğiliminde bulunmaktadır (Vecchione, Schwartz, Caprara, Schoen, Ciecuch, Silvester, Bain, Bianchi, Kirmanoglu, Baslevant, Mamali, Manzi, Pavlopoulos, Posnova, Torres, Verkasalo, Lönnqvist, Vondrakova, Welzel ve Alessandri, 2015: 86). Seçmenler önemli değerlerini tehdit eden veya bu değerlerin

devamlılığını tehlikeye sokan politikaları ve siyasi partileri ise reddetmektedirler (Piorco vd., 2011: 6).

Siyasi tercih örtüşme modeli, seçmenlerin kendi özelliklerine en çok benzeyen siyasi partileri ve adayları seçeceklerini belirtmektedir (Farkas, 2018: 3). Güvenliğe değer veren bireyler güvenliklerini sağlamayı taahhüt eden bir siyasi partiye oy vermeye yönelirken evrenselliği önemseyen bireyler ise göçmenliğin olumlu yanlarını gören ve diğerlerini anlayabilen bir siyasi partiye oy verme konusunda istekli olmaktadır. Kendi değerlerini yansıttığını düşündükleri bir partiye oy veren seçmenler, değerlerine uygun hareket ettiklerini düşünmektedirler (Van Herk vd., 2018: 2). Dolayısı ile bireylerin, kişisel değerlerini en çok yansıtan siyasetçileri ve partileri seçmeye yöneldikleri belirtilebilir.

Diğer taraftan siyasi alternatifler arasındaki ideolojik farklılık; bireylerin değer yüklü sembolleri daha kolay fark etmelerine, bir partiye oy vermenin değerlerle ilişkili sonuçlarını daha etkili bir şekilde saptamalarına, kendi siyasi tercihlerini geliştirmelerine ve oy verme sürecinde bunları kendilerine rehber almalarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca eğitim ve siyasi katılım, seçmenlerin oy verme kararlarını kişisel değerler ile partinin amaçları arasındaki uyuma dayandırma olasılığını arttırmaktadır (Barnea ve Schwartz, 1998: 23; 34). Değerler ile siyaset arasındaki bu yakın ilişkiden dolayı siyasi partilere üye olan bireyler ve oy veren vatandaşların değer algılarının ölçülmesi önem taşımaktadır.

3. YÖNTEM

Bir siyasi partiye üye olmanın başka bir ifadeyle örgütsel bağın kişilerin sahip olduğu değerler üzerinde etkisinin olup olmadığını tespit etmeyi amaçlayan bu çalışma Edirne merkez ilçe özelinde yürütülmüştür. Çalışmanın yöntemine ilişkin bilgiler veri toplama aracı, çalışmanın evreni ve örnekleme ile çalışmanın hipotezleri ve analiz yöntemi başlıkları altında ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

3.1. Veri Toplama Aracı

Siyasi parti örgütü üyeliğinin değerler üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmada aynı ölçeğin kullanıldığı iki farklı anket çalışması bütünleştirilerek kullanılmıştır. Farklı zamanlarda farklı örneklemlere uygulanan her iki ankette de Schwartz tarafından geliştirilen ve 57 sorudan oluşan Schwartz Değerler Ölçeği (SVS) kullanılmıştır. 44 ayrı ülkede 97 grup üzerinde yapılan sonuçlara göre şekillendirilmiş olan bu ölçeğin seçilme nedeni uluslararası kabul görmüş ve kapsamlı bir ölçek olmasıdır. Ayrıca ölçeğin geliştirilmesi aşamasında uygulama yapılan ülkelerden birisi olan Türkiye’de ölçek, farklı araştırmalarda kullanılmış olup Türkiye için geçerli ve güvenilir kabul edilmiştir (Reyhanoğlu ve Sırkıntıoğlu Yıldırım, 2016: 584). Bunun yanı sıra Schwartz’ın, insan davranışını şekillendiren değerler modelinin hem bireyler hem de örgütlere uyarlanabilir bir yapıda olması ölçeğin tercih edilme düzeyini arttırmaktadır (Özcan, 2012: 27). Nitekim SVS, değerler açısından bireysel farklılıklar üzerinde çalışan sosyal ve kültürlerarası

psikologlar tarafından da geniş bir şekilde kullanılmaktadır (Schwartz, 2008: 266).

Anket kapsamında katılımcılardan 57 değeri hayatlarını yönlendiren bir ilke olup olmamaları açısından taşıdıkları öneme göre puanlamaları talep edilmiştir. Bu kapsamda katılımcılardan her bir değeri “ilkelerime ters düşer (-1)” ile “en üst düzeyde önemli (7)” arasında değişen dokuz farklı ölçekte puanlamaları istenmiştir. Anketin ikinci kısmında ise, katılımcıların özelliklerine ilişkin sorular yer almıştır. Bu kapsamda katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, son seçimlerde hangi partiye oy verdikleri ve bir siyasi partiye üyelik durumları sorulmuştur.

3.2. Çalışmanın Evreni ve Örnekleme

Siyasi Partiler Kanununa göre “Onsekiz yaşını dolduran, medeni ve siyasi hakları kullanma ehliyetine sahip bulunan her Türk vatandaşı bir siyasi partiye üye olabilir.” (tbmm.gov.tr, 12.08.1999). Bu çalışmanın evrenini söz konusu özellikleri taşıyan ve Edirne merkez ilçede yaşayan seçmenler oluşturmaktadır. Yüksek Seçim Kurulu bilgilerine göre Edirne merkez ilçede 111.390 seçmen bulunmaktadır (YSK, 2020). Bu kapsamda yüzde beş hata payı ve yüzde 95 güvenilirlik düzeyinde örneklem büyüklüğü en az 383 olmalıdır (Raosoft, 2020). Çalışmada kolayda örnekleme yöntemi ile seçmenler arasında herhangi bir gruplama yapılmadan toplanan 395 anket analiz edilmiştir. İki farklı dönemde toplanan anket verilerine ilişkin ayrıntılı bilgiler ise şu şekildedir.

Schwartz Değerler Ölçeği'nin kullanıldığı ilk anket çalışması 2019 yılı Nisan ayında kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak sosyal medya² üzerinden ve yüz yüze³ yapılmıştır. Anket sosyal medya üzerinden paylaşıldığından Türkiye'nin farklı illerinden toplam 565 kişi ankete katılmıştır. Schwartz bir katılımcı tarafından 57 değer 35 ya da daha fazlasında aynı seçenek işaretlendiyse (örneğin 35 ya da daha fazla soruda “3” işaretlendiyse) o anketin analize dâhil edilmemesi gerektiğini belirtmektedir (Schwartz, 12.07.2008). Bu kapsamda, anket çalışması sonucunda toplanan, Schwartz tarafından belirtilen şekilde temizlenen ve Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, İstanbul ve Çanakkale'den katılımcıların yer aldığı 410 anket verisi analiz edilerek “Kişisel Değerlerin Kuşaklar ve Siyasi Tercihler Bağlamında Değerlendirilmesi” başlığıyla Mart 2020 yılında Turkish Studies-Economics, Finance, Politics dergisinde yayımlanmıştır. Bu çalışmada ise bahsi geçen makalede kullanılan anket verilerinden sadece Edirne'de yaşadığını belirten seçmenlerin cevapları kullanılmıştır. Bu kapsamda çalışmada seçmenler ile ilgili olarak 181 anket analiz edilmiştir.

Schwartz Değerler Ölçeği'nin kullanıldığı anket çalışmalarından ikincisi 2019 yılında Temmuz ile Ekim ayları arasında Edirne'de bulunan ve son genel seçimlerde

² Sosyal medya olarak Facebook, Twitter ve Instagram kullanılmıştır.

³ Anketler belirtilen sosyal medya ortamlarında paylaşıldıktan sonra yeterli katılım olmaması üzerine ele alınan illerde sahaya çıkılmak suretiyle yüz yüze de yapılmıştır.

en çok oyu alan altı siyasi partinin üyelerine uygulanmıştır. Bu kapsamda Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), Cumhuriyet Halk partisi (CHP), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), İyi Parti (İYİP), Saadet Partisi (SP) ve Halkların Demokratik Partisi (HDP) üyeleri ankete katılmıştır. Siyasi partilerin Edirne il başkanlıklarına gidilerek görüşmelerde bulunulmuş, incelenmesi amacıyla anketler örgütlere bırakılmış ve anket bağlantısı parti başkanları ile paylaşılmıştır. Parti üyeleri anketlere büyük ölçüde, Whatsapp ve Facebook gruplarından yapılan paylaşımlar sayesinde elektronik olarak katılmıştır. Ankete cevap veren herkes örneğe dahil edildiğinden burada da kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir.

Söz edilen ankette örgütsel özdeşleşme ve örgütsel ses konularına ilişkin ölçekler de kullanılmış olmasına karşın, ilgili ölçekler bu çalışmanın konusu olmadığından, çalışmada sadece Schwartz Değerler Ölçeği'ne verilen cevaplar analiz edilmiştir. Kolayda örnekleme yöntemi ile toplanan 237 anket, Schwartz'ın belirttiği şekilde temizleme sürecinden geçirilmiştir. Temizleme süreci sonunda kalan toplam 214 anket çalışmada analiz edilmiştir.

Sonuç olarak Edirne merkez ilçede yaşayan seçmen ve parti üyelerinden katılımcıların oluşturduğu 395 anket, bu çalışmada yapılan analizlerde kullanılmıştır. Anket çalışmasının yapılabilmesine ilişkin Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu izni bulunmakta olup, ayrıca seçmenlere yapılan anketlerde Valilik'ten olur alınmıştır.

3.3. Çalışmanın Hipotezleri ve Analiz Yöntemi

Çalışmanın hipotezleri " H_1 : Bir parti örgütüne üye olanlar ile olmayanların uyma, geleneksellik, iyilikseverlik, evrensellik, özyönelim, uyarılım, hazcılık, başarı, güç ve güvenlik değerlerine verdikleri önem arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır" ve " H_2 : Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, oy verilen parti ve parti üyeliği uyma, geleneksellik, iyilikseverlik, evrensellik, özyönelim, uyarılım, hazcılık, başarı, güç ve güvenlik değerlerine verilen önemi etkilemektedir" şeklinde formüle edilmiştir.

Hipotezlerde belirtilen değerler Schwartz'ın 57 sorudan oluşan değerler ölçeğinin 10 boyutunu oluşturmaktadır. Ancak, Schwartz'ın çalışmalarında gösterdiği faktör dağılımlarında 57 sorunun tamamının boyutlar altında yer almadığı tespit edilmiş ve konu ile ilgili Schwartz'a bir elektronik posta yollanmıştır. Schwartz tarafından verilen cevapta bazı soruların faktör yüklerinin düşük olmasından dolayı çıkartıldığı belirtilmiş olup, hangi soruların hangi boyutlar altında yer aldığı gösterilmiş ve bu şekilde kullanılması tavsiye edilmiştir.⁴ Ayrıca Schwartz değerler ölçeğinin kullanımı ile ilgili yayımladığı kılavuzda (Schwartz, 12.07.2008:

⁴ 15 Kasım 2019 tarihinde sholom.schwartz@mail.huji.ac.il adresine "About SVS57" konu başlığıyla yollanan elektronik postaya 18 Kasım 2019 tarihinde Schwart tarafından verilen cevap postası

8) da faktör analizi yapılmamasını ve boyutların belirtilen şekilde kullanılmasını önermektedir. Anketin oluşturulma ve faktör dağılımlarının belirlenmesi aşamalarında ölçek Türkiye’de sınanmıştır. Bu çerçevede çalışmada Schwartz tarafından belirtilen şekilde sorular ilgili boyutlar altında dağıtılmış, dolayısıyla faktör analizi yapılmamıştır. Çalışmada kullanılan on faktörün Cronbach’s alfa değeri ise 0,84 olup güvenilirlik düzeyindedir.

Çalışmada kullanılacak analiz yöntemlerine karar verilebilmesi açısından öncelikle normallik testi yapılmıştır. Normallik testi sonucunda Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testlerinin anlamlılık değerinin 0,05’ten küçük olduğu görülmüş ve veriler normal dağılmadığı için çalışmada parametrik olmayan testlerin kullanımı tercih edilmiştir. Ayrıca çalışmanın iki temel hipotezi farklı analiz yöntemleri ile sınanmıştır. İlk olarak “ H_1 : Bir parti örgütüne üye olanlar ile olmayanların uyma, geleneksellik, iyilikseverlik, evrensellik, özyönelim, uyarılım, hazcılık, başarı, güç ve güvenlik değerlerine verdikleri önem arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır” hipotezi SPSS 17 programında Mann-Whitney U testi ile sınanmıştır. Bu kapsamda öncelikle Edirne’de ankete katılan seçmenler ile parti üyeleri arasında bir farklılaşmanın olup olmadığına bakılmış, ardından partiler düzeyinde analiz yapılmıştır.

Çalışmanın ikinci hipotezi olan “ H_2 : Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, oy verilen parti ve parti üyeliği uyma, geleneksellik, iyilikseverlik, evrensellik, özyönelim, uyarılım, hazcılık, başarı, güç ve güvenlik değerlerine verilen önemi etkilemektedir” önermesi ise STATA 14.1 programında⁵ yapılan sıralı lojistik regresyon analizi ile sınanmıştır. Analizin yapılabilmesi açısından değişkenler arasında çoklu bağımlılık olup olmadığı ise değişkenler arası korelasyon matrisine bakılarak tespit edilmiştir. Bu kapsamda değişkenler arasında yüksek korelasyonun bulunmadığı dolayısıyla doğrusal bağımlılık olmadığı ve sıralı lojistik regresyon analizinin kullanılabileceği söylenebilmektedir. Yaşın bağımlı değişkenler üzerinde kuadratik bir etkisinin olup olmadığına belirlenmesi açısından ise, katılımcıların yaşlarının karesi alınarak yeni bir bağımsız değişken oluşturulmuştur. Böylece kuadratik etkiye bakılarak yaş ilerledikçe değere verilen önemin değişip değişmediği de sınanabilmiştir. Anlamlı etkiye sahip genel niteliklerin, değerleri ne düzeyde etkilediği de marjinal etki hesaplaması yardımıyla tahmin edilmiştir. Aşağıda yer alan (1) numaralı denklem lojistik regresyon denklemi olup, bağımsız değişkenlerden herhangi birinin yüzde beş veya yüzde bir güven düzeyinde anlamlı olması, sıfır hipotezinin reddedildiği; yukarıda belirtilen H_2 hipotezinin ise kabul edildiği anlamına gelmektedir. Denklem, on adet olan bağımlı değişkenlerin her biri için ayrı ayrı oluşturulmuştur. Marjinal etki hesaplaması (2) numaralı denklemde gösterildiği üzere bağımsız değişkendeki

⁵ Lojistik regresyon analizlerinde STATA programı daha iyi sonuçlar verdiği için SPSS programı yerine tercih edilmiştir.

(x) bir birimlik değişimin bağımlı değişken (Y) üzerindeki etkisini ölçmektedir.

$$Y_i = \alpha_0 + \alpha_1 x_1 + \alpha_2 x_2 + \dots + \alpha_n x_n \quad (1)$$

$$\frac{dY}{dx} = \alpha_i \quad (2)$$

Sıralı lojistik regresyon analizlerinde on değer boyutu beşli likert ölçeğinde değerlendirilmiştir. Ayrıca parti düzeyindeki analizlerde referans değer olarak AKP seçmeni alınmıştır. AKP seçmeninin tercih edilme nedeni son genel seçimlerde en çok oyu alan partiyi destekleyenlere göre bir karşılaştırmanın yapılmak istenmesidir. Son olarak her bir değer için modelin açıklama gücü (Pseudo R²) ise uymada %11,12; geleneksellikte %16,69; iyiliksevlikte %9,38; evrensellikte %13,33; özyönelimde %13,01; uyarılımda %10,56; hazcılıkta %13,42; başarıda %7,70; güçte %12,84 ve güvenlikte %6,32 olarak bulunmuştur.

4. BULGULAR

Her iki ankete katılan 395 katılımcının demografik özellikleri incelendiğinde; %45,8'inin kadın, %54,2'sinin ise erkek olduğu görülmüştür. Katılımcıların %14,4'ü ilkokul, %23,3'ü lise, %11,9'u ön lisans, %40'ı lisans ve yüzde 10,4'ü lisansüstü mezundur. 1946 ile 2000 yılları arasında doğmuş olan katılımcılar kuşaklara göre sınıflandırıldığında; %19,5'inin bebek patlaması (1946-1964), %28,6'sının X (1965-1980), %47,1'inin Y (1981-1999) ve %4,8'inin Z (2000) kuşağında yer aldığı tespit edilmiştir. Ankete katılanların %18,5'i AKP'yi, %48,1'i CHP'yi, %11,1'i MHP'yi, %9,4'ü İYİP'i, %3,3'ü SP'yi ve son olarak %9,6'sı HDP'yi desteklediğini belirtmiştir.

Parti üyeleri ile parti üyesi olmayanların değerleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığı SPSS 17 programında yapılan Mann-Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Bu kapsamda öncelikle parti ayrımı yapılmaksızın bir parti örgütüne üye olmanın değerler üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığı sınanmış, ardından partiler düzeyinde inceleme yapılmıştır.

Tablo 2: Parti Üyelik Durumlarına Göre Değerlere Verilen Önem

Gruplar	Değerler	Mann-Whitney U Test İstatistiği	Sıra Ortalaması (Parti Üyesi – Parti Üyesi Olmayan)	Anlamlılık (Sig.)
Tüm Partiler	Uyma	10090,500	241,35 – 146,75	0*
	Geleneksellik	14953,000	218,63 – 173,61	0*
	İyiliksevlik	9779,500	242,80 – 145,03	0*
	Evrensellik	8746,500	247,63 – 139,32	0*
	Özyönelim	12328,000	230,89 – 159,11	0*
	Uyarılım	17810,000	205,28 – 189,40	0,168
	Hazcılık	15446,000	179,68 – 219,66	0,001
	Başarı	13858,500	223,74 – 167,57	0*
	Güç	18313,500	193,08 – 203,82	0,351
Güvenlik	13209,000	226,78 – 163,98	0*	

*p<0,01

Parti ayrımı gözetmeksizin, çalışmada incelenen on değere ilişkin bir partiye üyelikleri bulunanlar ile herhangi bir partiyle örgütsel bağı olmayanlar arasında uyarılım ve güç değerleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Dolayısıyla bir parti örgütüne üye olmanın kişilerin uyarılım ve güç değerine verdikleri önemi etkilemediği söylenebilmektedir. Ayrıca herhangi bir partiye bağlı olmayan kişilerin, parti üyelerine göre zevk ve duyuşal tatmini ifade eden hazcılık değerine daha fazla önem verdikleri görülmektedir. Bu kapsamda bir örgüte bağlı olmanın kişileri bireysel tatminlerden uzaklaştırdığı belirtilebilmektedir. Son olarak yapılan analizler çerçevesinde uyarılım, güç ve hazcılık değerleri dışında diğer tüm değerlere verilen önemin parti üyelerinde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle bir örgüte üye olmak kişilerin uyma, geleneksellik, iyilikseverlik, evrensellik, özyönelim, başarı ve güvenlik değerlerine verdiği önemi arttırmaktadır.

Bir partiye üyelik durumu ile değerlere verilen önem arasında anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığı partiler düzeyinde ayrıca incelenmiştir. Bu kapsamda çalışma kapsamında anket uygulanan SP ve İyi Parti’de, incelenen on değer açısından, üyelik durumu ile değerlere verilen önem arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Anlamlı farklılığın bulunduğu ilk parti iktidar partisi AKP’dir.

Tablo 3: AKP Seçmeninde Parti Üyelik Durumlarına Göre Değerlere Verilen Önem

Gruplar	Değerler	Mann-Whitney U Test İstatistiği	Sıra Ortalaması (Parti Üyesi – Parti Üyesi Olmayan)	Anlamlılık (Sig.)
AKP	Uyma	320,500	46,84 – 27,93	0*
	Geleneksellik	142,000	51,94 – 23,24	0*
	İyilikseverlik	194,000	50,46 – 24,61	0*
	Evrensellik	128,000	52,34 – 22,87	0*
	Özyönelim	206,500	50,10 – 24,93	0*
	Uyarılım	138,000	52,06 – 23,13	0*
	Hazcılık	238,000	49,20 – 25,76	0*
	Başarı	232,000	49,37 – 25,61	0*
	Güç	151,500	51,67 – 23,49	0*
	Güvenlik	333,500	46,47 – 28,28	0*

*p<0,01

AKP’ye üyelikleri bulunanlar ile partiyle örgütsel bağı olmayıp partiyi destekleyen seçmenler arasında tüm değer boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bu kapsamda AKP ile örgüt bağı bulunanların, AKP seçmenlerine göre uyma, geleneksellik, iyilikseverlik, evrensellik, özyönelim, uyarılım, hazcılık, başarı, güç ve güvenlik değerlerine daha fazla önem verdiği söylenebilmektedir. Tüm partiler dikkate alınarak yapılan ve Tablo 2’de sunulan analizden farklı olarak AKP düzeyinde parti üyelerinin hazcılık değerine örgüt bağı bulunmayanlardan daha fazla önem verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 4: CHP Seçmeninde Parti Üyelik Durumlarına Göre Değerlere Verilen Önem

Gruplar	Değerler	Mann-Whitney U Test İstatistiği	Sıra Ortalaması (Parti Üyesi – Parti Üyesi Olmayan)	Anlamlılık (Sig.)
CHP	Uyma	2450,500	114,38 – 71,67	0*
	Geleneksellik	3448,000	101,20 – 88,31	0,108
	İyilikseverlik	2810,000	110,99 – 75,95	0*
	Evrensellik	2311,000	115,70 – 70,01	0*
	Özyönelim	3707,500	102,52 – 86,64	0,047
	Uyarılım	3737,500	88,76 – 104,01	0,057
	Hazcılık	2807,000	79,98 – 115,08	0*
	Başarı	3518,000	104,31 – 84,38	0,013
	Güç	3535,500	84,97 – 108,79	0,003
	Güvenlik	2856,000	110,56 – 76,50	0*

*p<0,01

Tablo 4 incelendiğinde; CHP seçmeninde partiye üye olup olmamalarına göre geleneksellik ve uyarılım değerleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Parti üyeliği bulunmayanlar, üyelere göre hazcılık ve güç değerlerine daha fazla önem vermektedir. CHP özelinde parti üyeliğinin uyma, iyilikseverlik, özyönelim, evrensellik, başarı ve güvenlik değerlerine verilen önemi arttırdığı tespit edilmiştir.

Tablo 5: MHP Seçmeninde Parti Üyelik Durumlarına Göre Değerlere Verilen Önem

Gruplar	Değerler	Mann-Whitney U Test İstatistiği	Sıra Ortalaması (Parti Üyesi – Parti Üyesi Olmayan)	Anlamlılık (Sig.)
MHP	Uyma	99,500	30,15 – 17,69	0,002
	Geleneksellik	69,500	31,91 – 16,57	0*
	İyilikseverlik	126,500	28,56 – 18,69	0,013
	Evrensellik	188,500	24,91 – 20,98	0,322
	Özyönelim	198,000	24,35 – 21,33	0,446
	Uyarılım	149,000	27,24 – 19,52	0,051
	Hazcılık	217,000	23,24 – 22,04	0,761
	Başarı	174,500	25,74 – 20,46	0,183
	Güç	122,500	28,79 – 18,54	0,010
	Güvenlik	190,500	24,79 – 21,06	0,344

*p<0,01

MHP'ye üye olanlar ile olmayanlar arasındaki anlamlı farklılaşma sadece uyma, iyilikseverlik, güç ve geleneksellik değerlerinde bulunmaktadır. Başkalarına zarar verebilecek ve toplumun beklentilerine aykırı olabilecek dürtülerin ve hareketlerin kısıtlanmasını ifade eden uyma ile kültürel veya dinsel geleneklere ve düşüncelere saygı ve bağlılığı temsil eden geleneksellik değerine parti örgütü içinde yer alanlar daha fazla önem vermektedir. Ayrıca güce ve iyilikseverliğe verilen önem parti örgütüne üye olanlarda daha fazladır.

Tablo 6: HDP Seçmeninde Parti Üyelik Durumlarına Göre Değerlere Verilen Önem

Gruplar	Değerler	Mann-Whitney U Test İstatistiği	Sıra Ortalaması (Parti Üyesi – Parti Üyesi Olmayan)	Anlamlılık (Sig.)
HDP	Uyma	22,000	21,33 – 7,40	0,006
	Geleneksellik	69,500	19,89 – 16,90	0,585
	İyilikseverlik	17,500	21,47 – 6,50	0,003
	Evrensellik	20,000	21,39 – 7,00	0,004
	Özyönelim	30,500	21,53 – 6,10	0,002
	Uyarılım	51,500	20,44 – 13,30	0,187
	Hazcılık	33,000	18,00 – 29,40	0,031
	Başarı	54,000	20,36 – 13,80	0,235
	Güç	37,000	18,12 – 28,60	0,050
	Güvenlik	74,000	19,76 – 17,80	0,738

HDP seçmeninin partiye üyelik durumlarına göre uyma, iyilikseverlik, evrensellik, hazcılık, güç ve özyönelim değerlerinde anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır. HDP örgütüne üye olanlar olmayanlara göre uyma, iyilikseverlik, evrensellik ve özyönelim değerlerine daha fazla önem vermektedir. Hazcılık ve güç değerleri bakımından ise parti üyelerinin bahsi geçen değerlere daha az önem verdiği görülmektedir. Bu kapsamda HDP'ye üye olanların hazcılık ve güç değerine verdikleri önemin azaldığı söylenebilmektedir.

Sonuç olarak yapılan analizler genel olarak değerlendirildiğinde parti örgütlerine üye olmanın değerlere verilen önemde büyük ölçüde pozitif yönde etkili olduğu söylenebilmektedir.

Çalışmada “Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, oy verilen parti ve parti üyeliği uyma, geleneksellik, iyilikseverlik, evrensellik, özyönelim, uyarılım, hazcılık, başarı, güç ve güvenlik değerlerine verilen önemi etkilemektedir” hipotezi sıralı lojistik regresyon analizi ile sınanmıştır. Bu kapsamda her bir değer boyutuna ilişkin elde edilen bulgular aşağıda yer alan tablolarda sunulmaktadır. Tablolarda sadece değerler üzerinde anlamlı bir etkisi olan değişkenlere yer verilmiştir.

Tablo 7: Uyuma ve Evrensellik Değerlerine İlişkin Lojistik Regresyon Analizi

	UYMA				EVRENSELLİK			
	Önemli değil	Önemli	Çok önemli	En üst düzeyde önemli	Önemli	Çok önemli	En üst düzeyde önemli	
İlkokul mezunu	0	0	0	0	0	0	0	
Lise mezunu	0,00338	0,131**	-0,0898**	-0,0448*	-0,0371	0,0130	0,0241	
Ön lisans mezunu	0,000803	0,0379	-0,0218	-0,0170	-0,0538	0,0155	0,0383	
Lisans mezunu	0,00292	0,117*	-0,0784**	-0,0415	-0,0634	0,0157	0,0477	
Lisansüstü mezunu	0,000899	0,0422	-0,0244	-0,0186	-0,0619	0,0157	0,0462	
ÜYE OLMAYAN	AKP	0	0	0	0	0	0	
	CHP	0,00695	0,185**	-0,177**	-0,0150	0,241***	0,212**	0,0287**
	MHP	0,000132	0,00516	-0,00468	-0,000606	-0,249**	0,218**	0,0308
	İYİP	-0,00101	-0,0430	0,0382	0,00574	-0,255**	0,223**	0,0328
	SP	0,00917	0,221	-0,213	-0,0169	0,0662	-0,0631	-0,00307
	HDP	0,0103	0,237	-0,230	-0,0177	-0,326**	0,258***	0,0678
PARTİ ÜYESİ	AKP	-0,00466	-0,276***	0,176**	0,104**	0,346***	0,258***	0,0876**
	CHP	-0,00364	-0,194**	0,153**	0,0448**	0,387***	0,212***	0,175***
	MHP	-0,00406	-0,225**	0,168**	0,0610	0,372***	0,241***	0,131*
	İYİP	-0,00224	-0,105	0,0904	0,0170	0,329***	0,259***	0,0708
	SP	-0,00124	-0,0537	0,0475	0,00738	-0,121	0,112	0,00897
	HDP	-0,00493	-0,301***	0,165**	0,141**	0,411***	0,0642	0,347***
N	395	395	395	395	395	395	395	

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Uyuma ve evrensellik değerlerini kapsayan lojistik regresyon analizlerinin yer aldığı Tablo 7 incelendiğinde, her iki değer için de cinsiyet ve yaş değişkenleri açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir. Eğitim düzeyleri bakımından evrensellik değerine verilen önemde farklılaşma yokken, uyuma değerini lise mezunlarının ilkokul mezunlarına göre önemli bulma olasılıkları %13 daha fazla, çok önemli olarak ifade etmeleri ise yaklaşık %9 daha az olasıdır. Başka bir ifadeyle lise mezunları uyuma değerini önemli bulurken, ilkokul mezunları aynı değeri lise mezunlarından daha fazla çok önemli görmektedir. Lisans mezunlarının da uyuma değerini çok önemli bulma olasılıkları ilkokul mezunlarına göre yaklaşık %8 daha azdır. Partiler düzeyinde incelediğimizde CHP seçmenin uyuma değerine çok önem verme olasılığı AKP seçmenine göre %17 daha düşüktür. AKP seçmenine göre parti üyeliği bulunan AKP'liler %17, CHP'liler %15, MHP ve HDP'liler %16 daha fazla uyuma değerini çok önemli bulmaktadır. Uyuma değerine verilen değeri en üst düzeyde önemli görenler yine, bir parti üyeliği bulunanlardır. Bu kapsamda AKP seçmenine göre AKP üyeleri %10, CHP üyeleri %4 ve HDP üyeleri %14 daha fazla

olasılıkla uyma değerinin en üst düzeyde önemli olduğunu belirtmiştir. Bu durum kişinin bir örgüte üye olmasının uyma değerine verdiği önemi arttırdığını göstermektedir.

Evrensellik değeri kapsamında Tablo 7 incelendiğinde sadece partiler düzeyinde anlamlı bir farklılaşmanın olduğu görülmektedir. AKP seçmenine göre CHP (%21), MHP(%21), İYİP (%22) ve HDP (%25) seçmeni evrensellik değerini daha fazla çok önemli bulmaktadır. Parti üyeliklerinin de evrensellik değerine verilen önemi artırma olasılığı fazladır. Bu kapsamda AKP seçmenine göre parti üyeliği bulunan AKP'liler %8, CHP'liler %17 ve HDP'liler %34 daha fazla olasılıkla evrensellik değerini en üst düzeyde önemli görmektedir.

Tablo 8: Geleneksellik Değerine İlişkin Lojistik Regresyon Analizi

	İlkelerime ters düşer	Önemli değil	Önemli	Çok önemli	En üst düzeyde önemli	
İlkokul mezunu	0	0	0	0	0	
Lise mezunu	0,00276	0,0261	0,0647	-0,0809	-0,0126	
Ön lisans mezunu	0,00456	0,0419	0,0875	-0,117	-0,0170	
Lisans mezunu	0,00309	0,0291	0,0697	-0,0884	-0,0136	
Lisansüstü mezunu	0,00775	0,0677**	0,110**	-0,164**	-0,0216*	
ÜYE OLMAYAN	AKP	0	0	0	0	
	CHP	0,0104	0,0976***	0,196***	-0,296***	-0,00765
	MHP	-0,000574	-0,00618	-0,0394	0,0441	0,00208
	İYİP	0,00103	0,0109	0,0540	-0,0636	-0,00238
	SP	0,0146	0,131	0,198***	-0,336***	-0,00823
	HDP	0,00474	0,0476	0,153	-0,200	-0,00592
PARTİ ÜYESİ	AKP	-0,00307	-0,0342**	-0,384***	0,316***	0,105**
	CHP	0,00716	0,0698***	0,180**	-0,250***	-0,00688
	MHP	-0,00308	-0,0343**	-0,386***	0,315***	0,109*
	İYİP	-0,000710	-0,00766	-0,0500	0,0557	0,00271
	SP	-0,00300	-0,0334**	-0,368***	0,320***	0,0845
	HDP	0,000512	0,00543	0,0291	-0,0337	-0,00134
N	395	395	395	395	395	

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Geleneksellik değerine verilen önem bakımından cinsiyetin ve yaşın anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Eğitim düzeyi açısından lisansüstü mezunların ilkökul mezunlarına göre gelenekselliği çok önemli bulma olasılıkları %16 daha azken, en üst düzeyde önemli bulmaları ise %2 daha az olasıdır. Geleneksellik değerine ilişkin diğer anlamlı farklılık parti düzeyinde bulunmaktadır. Bu kapsamda AKP seçmenine göre CHP seçmenin geleneksellik değerini çok önemli bulma olasılığı yaklaşık %30 daha azken, SP seçmeninde bu oran %33 daha düşüktür. CHP ve SP seçmeni geleneksellik değerini AKP seçmeninden daha az oranda çok önemli olarak görürken, yaklaşık %20 daha fazla olasılıkla önemli olarak nitelendirmektedir.

Parti üyeliği de bahsi geçen değere verilen önemi etkilemektedir. AKP üyelerinin seçmenlerine göre geleneksellik değerini çok önemli bulma olasılıkları

%31, en üst düzeyde önemli bulma olasılıkları ise %10 daha fazladır. CHP seçmenlerine benzer şekilde parti üyeleri de AKP seçmenine göre geleneksellik değerini %25 daha az olasılıkla çok önemli görmektedir. SP üyeleri ise seçmenlerinden farklı olarak %32 daha fazla olasılıkla bahsi geçen değerin çok önemli olduğunu belirtmektedir. Geleneksellik değerine AKP seçmenin verdiği önemden anlamlı bir farklılığı bulunmayan MHP seçmeninden farklı olarak MHP üyeleri %31 daha fazla olasılıkla bu değeri çok önemli bulmaktadır. Uyma ve evrensellik değerlerinde olduğu gibi geleneksellik değerinde de parti üyeliğinin değere verilen önemi arttırdığı söylenebilir.

Tablo 9: İyilikseverlik Değerine İlişkin Lojistik Regresyon Analizi

	İlkelerime ters düşer	Önemli değil	Önemli	Çok önemli	En üst düzeyde önemli	
Yaş	-0,000321	-0,000935	-0,0156**	0,00449*	0,0124**	
Yaş Kare	0,00000363	0,0000106	0,000176**	-0,0000507*	-0,000140**	
ÜYE OLMAYAN	AKP	0	0	0	0	
	CHP	0,00163	0,00476	0,0739	-0,0631	-0,0172
	MHP	0,0000245	0,0000721	0,00126	-0,000981	-0,000375
	İYİP	0,000637	0,00187	0,0312	-0,0254	-0,00833
	SP	0,0114	0,0320	0,297*	-0,299	-0,0418*
	HDP	-0,000281	-0,000830	-0,0149	0,0113	0,00471
PARTİ ÜYESİ	AKP	-0,00292	-0,00872	-0,200***	-0,0435	0,255***
	CHP	-0,00221	-0,00657	-0,140**	0,0585	0,0900**
	MHP	-0,00257	-0,00767	-0,169**	0,0353	0,144*
	İYİP	-0,00216	-0,00642	-0,136	0,0596	0,0849
	SP	-0,00140	-0,00414	-0,0816	0,0516	0,0355
	HDP	-0,00277	-0,00826	-0,186***	0,00277	0,194***
N	395	395	395	395	395	

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

İyilikseverlik değerine ilişkin cinsiyet ve eğitim düzeyleri açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir. Ayrıca parti seçmenleri arasında da ilgili değer anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. İyilikseverlik değerine ilişkin yaşın kuadratik etkisi gözlemlenmiş olup 44 yaştan sonra etkinin yönünün değiştiği belirlenmiştir.⁶ Bu çerçevede, 44 yaşına kadar iyilikseverlik değerini önemli ve en üst düzeyde önemli olarak görmeyen katılımcıların bu değeri, önemli ve en üst düzeyde önemli bulma olasılıkları 44 yaştan itibaren her bir yaşta artmaktadır. Partiler bazında da anlamlı farklılaşmalar bulunmaktadır. AKP seçmenine göre

⁶ İkinci dereceden (quadratic) denklemlerde eğrinin zirve noktası $x = \frac{-b}{2a}$ formülüyle elde edilmektedir (Hansen, 2015: 128). Yaş ve yaşın karesinden oluşan fonksiyonda zirve noktası, diğer bir ifadeyle eğrinin (etkinin) terse döndüğü nokta yaş ve yaşın karesinin katsayıları kullanılarak $\frac{0.0156}{0.000352}$ ve $\frac{-0.0124}{-0.000280}$ yaş olarak bulunmuştur.

iyilikseverlik değerinin en üst düzeyde önemli bulma olasılıkları AKP üyelerinde %25, CHP üyelerinde %9 ve HDP'lilerde %19 daha fazladır.

Tablo 10: Özyönelim Değerine İlişkin Lojistik Regresyon Analizi

		Önemli değil	Önemli	Çok önemli	En üst düzeyde önemli
		0	0	0	0
ÜYE OLMAYAN	AKP	0	0	0	0
	CHP	-0,00477	-0,171*	0,160*	0,0161*
	MHP	-0,00709	-0,323***	0,274***	0,0562*
	İYİP	-0,00412	-0,140	0,132	0,0120
	SP	-0,00208	-0,0607	0,0585	0,00421
	HDP	0,0148	0,203	-0,209	-0,00856
PARTİ ÜYESİ	AKP	-0,00784	-0,393***	0,291***	0,110**
	CHP	-0,00763	-0,372***	0,291***	0,0883***
	MHP	-0,00793	-0,402***	0,288***	0,122*
	İYİP	-0,00814	-0,426***	0,269***	0,166*
	SP	-0,00581	-0,229	0,209	0,0263
	HDP	-0,00829	-0,444***	0,236***	0,216***
N		395	395	395	395

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Özyönelim değerine ilişkin cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyi değişkenleri açısından anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır. Parti düzeyinde ise MHP seçmeninin AKP seçmenine göre özyönelim değerini çok önemli bulma olasılıkları %27 daha fazladır. Ayrıca AKP seçmenine göre AKP, CHP ve MHP parti üyelerinin özyönelim değerinin çok önemli görme olasılıkları yaklaşık %29 daha fazlayken, aynı oran İYİP üyelerinde %26, HDP üyelerinde ise %23 daha yüksektir. Bu kapsamda özyönelim değerine ilişkin olarak da parti üyeliğinin değere verilen önemi artırıcı bir etkiye sahip olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 11: Uyarılım Değerine İlişkin Lojistik Regresyon Analizi

		İlkelerime ters düşer	Önemli değil	Önemli	Çok önemli	En üst düzeyde önemli
Kadın		0	0	0	0	0
Erkek		-0,00290	-0,0494**	-0,0549**	0,0920***	0,0152**
ÜYE OLMAYAN	AKP	0	0	0	0	0
	CHP	-0,000793	-0,0143	-0,0162	0,0297	0,00152
	MHP	-0,00295	-0,0560	-0,0999	0,149	0,00966
	İYİP	-0,00321	-0,0614	-0,117	0,170	0,0115
	SP	0,00415	0,0666	0,0308	-0,0974	-0,00407
	HDP	0,00679	0,103	0,0284	-0,133	-0,00528
PARTİ ÜYESİ	AKP	-0,00565	-0,116***	-0,468***	0,415***	0,174***
	CHP	0,000478	0,00833	0,00744	-0,0155	-0,000735
	MHP	-0,00422	-0,0830**	-0,205**	0,269**	0,0239
	İYİP	-0,00207	-0,0384	-0,0564	0,0916	0,00526
	SP	0,0115	0,159	0,00951	-0,174	-0,00654
	HDP	-0,00180	-0,0332	-0,0461	0,0768	0,00428
N		395	395	395	395	395

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Uyarılım değerine verilen önemde yaş ve eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma bulunmamaktadır. Erkeklerin kadınlara göre uyarılım değerini önemli bulmama olasılıkları %5 daha azken, çok önemli olarak nitelendirmeleri %9 daha olasıdır. Bu kapsamda uyarılım değerine erkeklerin kadınlardan daha fazla önem verdiği söylenebilmektedir. AKP seçmenine göre AKP üyelerinin uyarılım değerini önemsiz görmeleri %11 daha azken, çok önemli bulmaları %41 daha fazla olasıdır. Benzer şekilde MHP üyeleri de AKP seçmenine göre uyarılım değerini %27 daha fazla olasılıkla çok önemli olarak belirtmektedir.

Tablo 12: Hazcılık Değerine İlişkin Lojistik Regresyon Analizi

	İlkelerime ters düşer	Önemli değil	Önemli	Çok önemli	En üst düzeyde önemli	
Yaş	-0,000592	-0,00565	-0,00952	0,0127	0,00302	
Yaş Kare	0,00000797	0,0000760*	0,000128*	-0,000171**	-0,0000407*	
ÜYE OLMAYAN	AKP	0	0	0	0	
	CHP	-0,00145	-0,0225	-0,0856	0,0964	0,0132
	MHP	-0,00131	-0,0203	-0,0752	0,0855	0,0113
	İYİP	-0,000955	-0,0146	-0,0507	0,0590	0,00728
	SP	0,00602	0,0805	0,112	-0,185	-0,0141
	HDP	-0,00131	-0,0202	-0,0745	0,0848	0,0112
PARTİ ÜYESİ	AKP	-0,00360	-0,0585***	-0,385***	0,262***	0,186***
	CHP	0,00210	0,0302	0,0657	-0,0900	-0,00805
	MHP	-0,00173	-0,0269	-0,108	0,120	0,0175
	İYİP	0,00481	0,0658	0,104	-0,162	-0,0128
	SP	0,0756	0,450***	-0,119	-0,385***	-0,0224**
HDP	0,0222	0,231***	0,0810	-0,314***	-0,0200**	
N	395	395	395	395	395	

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Hazcılık değerine verilen önemde cinsiyet ve eğitim düzeyinin anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Hazcılık değerine ilişkin yaşın kuadratik etkisi gözlemlenmiş olup 37 yaştan sonra etkinin yönünün değiştiği belirlenmiştir.⁷ Katılımcılar 37 yaşına kadar hazcılık değerine önem vermezken, 37 yaştan itibaren artan her bir yaşta hazcılık değerini daha fazla çok önemli olarak görmektedir. Parti düzeyinde de hazcılık değerine ilişkin anlamlı farklılaşmalar tespit edilmiştir. Bu kapsamda, AKP seçmenine göre, AKP üyelerinin hazcılık değerini çok önemli bulma olasılıkları %26 daha fazlayken, SP üyeleri %38, HDP üyeleri ise %31 olasılıkla bu değer için çok önemli olmadığını düşünmektedir. Ayrıca AKP seçmenine göre SP üyeleri %45, HDP üyeleri ise %23 olasılıkla hazcılık değerinin önemli olmadığını belirtmiştir.

⁷ Yaş ve yaşın karesinden oluşan fonksiyonda zirve noktası, diğer bir ifadeyle eğrinin (etkinin) terse döndüğü nokta yaş ve yaşın karesinin katsayıları kullanılarak $\frac{-0.0127}{-0.000342}$ yaş olarak bulunmuştur.

Tablo 13: Başarı Değerine İlişkin Lojistik Regresyon Analizi

		Önemli değil	Önemli	Çok önemli	En üst düzeyde önemli
	Kadın	0	0	0	0
	Erkek	-0,0136*	-0,950**	0,0911**	0,0175**
ÜYE OLMAYAN	AKP	0	0	0	0
	CHP	0,0144	0,0894	-0,0950	-0,00876
	MHP	-0,00663	-0,0605	0,0592	0,00788
	İYİP	0,00529	0,0382	-0,0394	-0,00408
	SP	0,0489	0,191	-0,224	-0,0165
	HDP	0,0493	0,192	-0,225	-0,0165
PARTİ ÜYESİ	AKP	-0,0210*	-0,278***	0,226***	0,0725**
	CHP	-0,00708	-0,0652	0,0637	0,00859
	MHP	-0,0130	-0,137	0,128	0,0217
	İYİP	-0,00823	-0,0778	0,0755	0,0106
	SP	0,124	0,238***	-0,341***	-0,0212**
	HDP	-0,0185*	-0,226**	0,197**	0,0476*
N		395	395	395	395

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Başarı değerine ilişkin sıralı lojistik regresyon analizi incelendiğinde yaş ve eğitim durumu değişkenleri bakımından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı söylenebilmektedir. Erkeklerin kadınlara göre başarı değerini çok önemli görme olasılıkları %9, en üst düzeyde önemli görme olasılıkları ise yaklaşık %2 daha fazladır. Partiler düzeyinde AKP seçmenine göre AKP üyelerinin başarı değerini çok önemli bulma olasılıkları %22, HDP üyelerinin ise %19 daha fazlayken, aynı oran SP üyelerinde %34 daha azdır.

Tablo 14: Güç Değerine İlişkin Lojistik Regresyon Analizi

		İlkelerime ters düşer	Önemli değil	Önemli	Çok önemli	En üst düzeyde önemli
ÜYE OLMAYAN	AKP	0	0	0	0	0
	CHP	-0,000376	-0,00524	-0,0125	0,0166	0,00162
	MHP	-0,00117	-0,0165	-0,0476	0,0591	0,00624
	İYİP	-0,00282	-0,0413*	-0,192*	0,206**	0,0304
	SP	0,00208	0,0277	0,0411	-0,0653	-0,00558
	HDP	-0,00292	-0,0428	-0,206	0,219	0,0336
PARTİ ÜYESİ	AKP	-0,00399	-0,0598***	-0,463***	0,373***	0,153***
	CHP	0,00214	0,0285	0,0417	-0,0666	-0,00569
	MHP	-0,00310	-0,0457*	-0,235**	0,244**	0,0405
	İYİP	0,000528	0,00723	0,0143	-0,0202	-0,00186
	SP	0,00301	0,0394	0,0498	-0,0852	-0,00707
	HDP	0,00632	0,0781	0,0583	-0,132*	-0,0103
N		395	395	395	395	395

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Güç değerinde anlamlı bir etkisi olan tek değişken siyasi partilerdir. Bu kapsamda AKP seçmenine göre İYİP seçmeninin gücü çok önemli bulma olasılıkları %20 daha fazladır. AKP üyeleri ise seçmenlerine göre güç değerini %37 daha fazla olasılıklar çok önemli, %15 daha yüksek oranda ise en üst düzeyde önemli

görmektedir. MHP üyeleri de AKP seçmeninden %24 daha fazla olasılıkla güç değerini çok önemli olarak nitelendirmektedir.

Tablo 15: Güvenlik Değerine İlişkin Lojistik Regresyon Analizi

	Önemli değil	Önemli	Çok önemli	En üst düzeyde önemli	
Yaş	-0,000393	-0,0244***	0,0181***	0,00670**	
Yaş Kare	0,00000481	0,000298***	-0,000221***	-0,0000821**	
ÜYE OLMAYAN	AKP	0	0	0	
	CHP	-0,000561	-0,0357	0,0313	0,00504
	MHP	-0,000979	-0,0651	0,0558	0,0103
	İYİP	-0,000114	-0,00695	0,00618	0,000884
	SP	0,0305	0,477***	-0,485***	-0,0228**
	HDP	0,00211	0,106	-0,0985	-0,00974
PARTİ ÜYESİ	AKP	-0,00271	-0,223***	0,123*	0,102*
	CHP	-0,00185	-0,135	0,107	0,0304
	MHP	-0,00128	-0,0878	0,0737	0,0154
	İYİP	-0,00230	-0,179*	0,127*	0,0540
	SP	-0,000808	-0,0527	0,0456	0,00795
	HDP	-0,000574	-0,0366	0,0320	0,00517
N	395	395	395	395	

* $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Güvenlik değerine verilen önem bakımından cinsiyet ve eğitim düzeyinin anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Yaş değişkenine ilişkin kuadratik etki güvenlik değerinde de görülmüş olup etkinin yönünün değiştiği yaş 41 olarak tespit edilmiştir.⁸ Bu kapsamda güvenlik değerinin önemli, çok önemli ve en üst düzeyde önemli bulunma olasılıkları 41 yaştan itibaren her bir yaşta artmaktadır. Başka bir ifadeyle, 41 yaşından genç katılımcılar güvenlik değerine fazla önem vermezken 41 yaştan sonra değere yaklaşımları değişmektedir. Güvenlik değerine verilen öneme ilişkin diğer anlamlı ilişki siyasi partiler düzeyinde gözlemlenmiştir. SP seçmeni, AKP seçmenine göre güvenliği daha fazla olasılıkla önemli (%47) olarak görürken daha düşük oranda (%48) çok önemli olarak belirtmektedir. Bu kapsamda güvenlik değerine AKP seçmeninin SP seçmeninden daha fazla önem verdiği söylenebilmektedir. Ancak AKP üyelerinin de AKP seçmeninden daha yüksek oranda güvenlik değerini çok önemli (%12) ve en üst düzeyde önemli (10) görmesi olasıdır.

5. SONUÇ ve TARTIŞMA

Schwartz Değerler Ölçeği ve Schwartz'ın değer kuramı kullanılarak analizlerin yapıldığı bu çalışmada parti üyeliğinin, desteklenen siyasi partinin, cinsiyetin, yaşın ve eğitim düzeyinin değerler üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Bu çerçevede, çalışmanın yöntem kısmında ortaya koyulan

⁸ Yaş ve yaşın karesinden oluşan fonksiyonda zirve noktası, diğer bir ifadeyle eğrinin (etkinin) terse döndüğü nokta yaş ve yaşın karesinin katsayıları kullanılarak $\frac{0,0244}{0,000596} - \frac{-0,0181}{-0,000442}$ ve $\frac{-0,0670}{-0,000164}$ yaş olarak bulunmuştur.

iki hipotezden ilki “Bir parti örgütüne üye olanlar ile olmayanların uyma, geleneksellik, iyilikseverlik, evrensellik, özyönelim, uyarılım, hazcılık, başarı, güç ve güvenlik değerlerine verdikleri önem arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır” şeklinde formüle edilmiş ve SPSS 17 programında yapılan Mann-Whitney U testi ile sınanmıştır. Parti ayrımı gözetilmeksizin yapılan analizlerde uyarılım ve güç değerine ilişkin anlamlı bir farklılaşma görülmezken hazcılık değeri dışında diğer tüm değerlere verilen önemin parti üyelerinde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kişilerin bireysel tatminlerini ifade eden hazcılık değerinden parti üyeliklerinin bulunması durumunda uzaklaştığı söylenebilmektedir. Analiz her bir parti için ayrı ayrı yapıldığında ise SP ve İYİP açısından anlamlı farklılıkların bulunmadığı, diğer partilerde ise her değer parti üyeleri ile seçmenler arasında anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. SP ve İYİP’te anlamlı farklılığın görülmemesi sebebi katılımcı sayısının nispeten az olması olabilir. Anlamlı farklılığın görüldüğü değerlerde ise genel olarak parti üyeliğinin değere verilen önemi artırıcı etki yarattığı tespit edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda bir siyasi partiye üye olmanın bireylerin uyma, geleneksellik, iyilikseverlik, evrensellik, özyönelim, başarı ve güvenlik değerlerine verdiği önemi arttırdığı belirlenmiştir. Sonuç olarak yapılan analizler kapsamında çalışmanın ilk hipotezinin büyük ölçüde doğrulandığı söylenebilir.

Sıralı lojistik regresyon yöntemiyle sınanan “Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, oy verilen parti ve parti üyeliği uyma, geleneksellik, iyilikseverlik, evrensellik, özyönelim, uyarılım, hazcılık, başarı, güç ve güvenlik değerlerine verilen önemi etkilemektedir” şeklindeki çalışmanın ikinci hipotezi her bir değer için ayrı yapılan analizlerle sınanmıştır. Öncelikle bağımsız değişkenlerin hepsinin tüm değerlerde anlamlı etkiye sahip olmadığı, her bir değerde farklı değişkenlerin etkili olduğu söylenebilmektedir. Analizler sonucunda uyma ve geleneksellik değerleri ile eğitim düzeyi; iyilikseverlik, hazcılık ve güvenlik değerleri ile yaş; uyarılım ve başarı değerleri ile cinsiyet; evrensellik, özyönelim ve güç değerleri ile siyasi parti arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar olduğu ortaya koyulmuştur. Ayrıca burada yapılan analizlerde de genel olarak, bir partiye üye olmanın değere verilen önemi artırıcı etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda çalışmanın ikinci hipotezinin de büyük ölçüde doğrulandığı belirtilebilir.

Türkiye’de Schwartz Değerler Ölçeği ile gerçekleştirilen araştırmalar eğitim (Acar vd., 2016; Erbaş, 2018), pazarlama (Korkmaz Devrani, 2010; Benli ve Kızgın, 2020) ve yönetim (Atay, 2003; Özcan, 2012) gibi alanlarda sıklıkla görülmektedir. İlgili yazında, SVS kullanılarak değerler ile siyaset arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalara ise daha az sayıda rastlanmıştır.

Barnea ve Schwartz’ın (1998) İsrail’deki seçmenler üzerinde gerçekleştirdiği araştırma sonucunda, liberalizm ve laikliği destekleyen partilere oy veren seçmenlerin özyönelim değerine daha çok, geleneksellik ve uyma değerlerine ise

daha az önem verdikleri görülmüştür. Caprara vd. (2006) tarafından İtalya'daki 2001 genel seçimlerinde 3044 seçmen ile gerçekleştirilen araştırmada merkez sol seçmenlerinin merkez sağ seçmenlerine kıyasla evrensellik, iyilikseverlik ve özyönelim değerlerine daha yakın oldukları ancak güvenlik, güç, başarı, uyma ve geleneksellik değerlerine daha az önem verdikleri belirlenmiştir. Piurko vd.'nin (2011) 20 ülkede yaptığı araştırmaya göre evrensellik ve iyilikseverlik değerleri liberal ve geleneksel ülkelerde sola yönelimi açıklarken uyma ve geleneksellik değerleri ise sağ partilere eğilimi işaret etmektedir. Söz konusu araştırmaların sonuçları ile CHP seçmeninin AKP seçmenine kıyasla uyma ve geleneksellik değerlerini daha az önemli bulduğunu ve diğer partilerin seçmenlerinin AKP seçmenine göre evrensellik değerini daha çok önemli gördüklerini ortaya koyan bu araştırmanın sonuçları benzerlik göstermektedir. Diğer taraftan AKP seçmeninin iyilikseverliği diğer seçmenlere kıyasla daha değerli bulduğunu tespit eden bu araştırma ile söz edilen araştırmaların sonuçları ters düşmektedir.

Vecchione vd.'nin (2015) 20 ülkede yaşları 14 ile 110 arasında değişen 35116 katılımcı üzerinde yürüttüğü araştırmada siyasi aktivizmin evrensellik ve özyönelim değerleri ile pozitif, uyma ve güvenlik değerleri ile ise negatif yönde ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur. Yapılan araştırma ile bu araştırmanın sonuçları bazı değerler açısından örtüşmektedir. Farkas (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada Macaristan'da iktidar olan Fidesz'e oy vermenin 2010 seçimlerinde iyilikseverlik ve evrensellik değerleri ile, 2012 seçimlerinde ise güvenlik ve iyilikseverlik değerleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Van Herk vd.'nin (2018) Hollanda'daki 8808 seçmen üzerinde yaptığı araştırmaya göre çeşitli değer sınıfları ile oy verilen siyasi parti türü arasında açık bir ilişki bulunmaktadır.

Özgür'ün (2013) 68 kuşağı, 78 kuşağı ve Özal sonrası kuşağın değer farklılıkları ile siyasi kuşak aidiyeti arasındaki ilişkiyi incelendiği çalışmasında, en genç grubun daha muhafazakar olduğu ve aynı kuşaktan olanların benzer değerlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Köse (2016a) ise Türkiye'de 22 Temmuz 2007 seçimleri öncesinde siyasal aktörlerin seçmeni ikna çabalarında hangi değerleri ön plana çıkardıklarını belirlemeyi amaçladığı çalışmasında AKP'nin ulusal güvenlik, iç uyum, sosyal güç; CHP'nin başarı ve dürüstlük; MHP'nin ise kendi amaçlarını belirlemek, ulusal güvenlik ve başarılı olmak çatı değerleri üzerine seçim stratejilerini belirlediklerini ortaya koymuştur. Bu çalışmalarda görüldüğü gibi, benimsenen değerler ile siyaset arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır.

Her bilimsel araştırmada olduğu gibi bu çalışmada da en doğru sonuçlara ulaşılmasını engelleyen bir takım sınırlılıklar bulunmaktadır. Bu sınırlılıkların ortadan kaldırılabilmesi için gelecekte yapılacak araştırmalarda farklı evren ve örneklemelerde benzer hipotezlerin test edilmesi önerilebilir. Yine farklı değer kuramlarına göre örgüt üyeleri ile vatandaşlar arasında anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığı incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, H., Akar, M. ve Baykara Acar, Y. (2016). Sosyal hizmet öğrencilerinin değer yönelimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 97-118.
- Atay, S. (2003). Türk yönetici adaylarının, siyasal ve dini tercihleri ile yaşam değerleri arasındaki ilişki. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 87-120.
- Bardi, A. ve Schwartz, S. H. (2003). Values and behavior: Strength and structure of relations. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29(10), 1207-1220.
- Barnea, F. M. ve Schwartz, S. H. (1998). Values and voting. *Political Psychology*, 19(1), 17-40.
- Benli, T. ve Kızılgın, Y. (2020). Schwartz'ın sosyal değerler modelindeki bireysel değerlere göre tüketicilerin çevreye duyarlı tüketim davranışlarının isimsel lojistik regresyon analizi ile incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 995-1009.
- Caprara, V. G., Schwartz, S., Capanna, C., Vecchione, M. ve Barbaranelli, C. (2006). Personality and politics: Values, traits, and political choice. *Political Psychology*, 27(1), 1-28.
- Druckman, N. J. ve Lupia, A. (2016). Preference change in competitive political environments. *Annual Review of Political Science*, 19, 13-31.
- Erbaş, A. A. (2018). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin değer yargılarının incelenmesi. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 5, 58-73.
- Farkas, E. (2018). Discovering the populist turn of Fidesz voters through personal values. *European Consortium for Political Research, General Conference*.
- Goren, P. (2005). Party identification and core political values. *American Journal of Political Science*, 49(4), 881-896.
- Hansen, M. (2015). *Master Math: Algebra 2*. Boston: Cengage Learning PTR.
<https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 27.04.2020.
<https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4445.html>, 12.08.1999.
- Korkmaz Devrani, T. (2010). Kişisel değerlerin kuramsal yapısı ve pazarlamadaki uygulamalar. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(1), 49-70.
- Köse, A. (2016a). Değer ve siyaset ilişkisi: 22 Temmuz 2007 seçimi üzerine bir değer analizi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 3(12), 2-19.
- Köse, A. (2016b). 2007 seçiminin siyasal değer haritası: Siyasetçilerin söylemleri üzerine bir değer analizi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 611-636.
- Mair, P., Rusch, T. ve Hornik, K. (2014). The grand old party – a party of values?. *SpringerPlus*, 3(697), 1-10.
- Özcan, U. H. (2012). Birey-örgüt değerleri arasındaki uyumun örgütle özdeşleşme ile ilişkisi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 15(29), 25-39.
- Özgür, E. (2013). Yaşa göre değer farklılıkları ve siyasi kuşak aidiyeti. *Sosyoloji Dergisi*, 3(26), 45-76.
- Piurko, Y., Schwartz, S. H. ve Davidov, E. (2011). Basic personal values and the meaning of left-right political orientations in 20 countries. *Political Psychology*, xx(xx), 1-26.
- Reyhanoğlu, M. ve Sirkıntıoğlu, Yıldırım Ş. (2016). Aile işletmelerinde aile değerlerinin örgüt kültürüne etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 574-596.
- Raosoft. (2020, 06 10). *Sample size calculator*. Raosoft: <http://www.raosoft.com/samplesize.html> adresinden alındı.
- Schwartz, H. S., Melech, G., Lehmann, A., Burgess, S., Harris, M. ve Owens, V. (2001). Extending the cross-cultural validity of the theory of basic human values with a different method of measurement. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32(5), 519-542.
- Schwartz, S. H. (2008). A proposal for measuring value orientations across nations. The Hebrew University of Jerusalem.

Schwartz, S. H. (2008, 07 12). *Draft Users Manual*. 03 14, 2019 tarihinde Cross Cultural Centre:

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:1BKHYkA4kMMJ:crossculturalcentre.homestead.com/DraftManual_SVS_14Feb2009.doc+&cd=8&hl=tr&ct=clnk&gl=tr adresinden alındı.

Schwartz, S. H. (2012). An overview of the Schwartz theory of basic values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1), 1-20.

Schwartz, S. H. (2019, 11 18) 15 Kasım 2019 tarihinde sholom.schwartz@mail.huji.ac.il adresine "About SVS57" konu başlığıyla yollanan elektronik postaya verilen cevap.

Sezgin, F. (2006). İlköğretim okulu öğretmenlerinin birey-örgüt değer uyumuna ilişkin algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 48, 557-583.

Van Herk, H., Schoonees, P. C., Groenen, F. J. P. ve Van Rosmalen, J. (2018). Competing for the same value segments? Insight into the volatile Dutch political landscape. *PLoS ONE*, 13(1), 1-24.

Vecchione, M., Schwartz, S. H., Caprara, G. V., Schoen, H., Cieciuch, J., Silvester, J., Bain, P., Bianchi, G., Kirmanoglu, H., Baslevant, C., Mamali, C., Manzi, J., Pavlopoulos, V., Posnova, T., Torres, C., Verkasalo, M., Lönnqvist, J. E., Vondrakova, E., Welzel, C ve Alessandri, G. (2015). Personal values and political activism: A cross-national survey. *British Journal of Psychology*, 106(1), 84-106.

YSK. (2020, 06 10). *İl-İlçe seçmen ve sandık sayıları*. Yüksek Seçim Kurulu: <http://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2009MahalliIdareler/SecmenSayilari/Ilce.htm> adresinden alındı.

Znaniecki, F. (1965). *Social relations and social roles*. San Francisco: Chandler Publishing Company.